

ע מי הם הפטורים מקריאת שמע, וכו' ה' סעיפים:

א. *נשים ועבדים^(א) פטורים^(ב) מקריאת שמע מפני שהיא מצות עשה^(ג) שהזמן גרמא.^(ד)
 (י) ונכון הוא להלמד שיקבלו עליהן על מלכות^(ה) (י) שמיים. הגה ויקרא לפחות פסוק ראשון
 (בית יוסף בשם אהרן מרדכי): ב. *קטנים פטורים^(ו) לרבנו תם^(ז) כשלא הגיעו לתנוף, וילך ש"י
 אפילו הגיעו לתנוף, מפני שאינו מצוי אצלו בזמן קריאת שמע בערב ולשון הוא (ח) בבבא.
 (ט) וראוי לנהוג ברבנו תם: ג. הכונס את^(י) הבתולה פטור^(יא) מקריאת שמע^(יב) שלשה
 (יג) ימים^(יד) אם לא עשה מעשה, מפני שהוא טרוד טרדת מצוה. והג' מלי בזמן הראשונים,
 אבל עכשו שגם שאר בני אדם מכונים בראוי, גם הכונס את הבתולה^(טז) (יז) קורא.
 הגה וצ"ל לקמן סימן עט אם שכור^(יח) יקרא קריאת שמע: ד. *היה עוסק^(יט) בצרכי^(כ) רבים

שערי תשובה

מקריאת שמע. עין באר היטב מה שכתב בשם הגאון אברהם דבאבא וצ"ב נשים
 חבובות, אף בשאגת אריה סימן יג כתב וזה לשונו, יש להזהר על ה' נשי דצ"ל
 שהגבה נשים שאין קורין קריאת שמע וברכותיהן מפני שהן פטורין, ואין נזהרין
 להזכיר וציאת מצרים, אבל אומר אני דעל פיראם בזה אמרי הנח להם לישראל כדי
 דנצא נשים פטורות דה"ל לא מצות עשה שהזמן גרמא, אף על גב דהנהגה בידם
 ובגלילה מכל מקום הנכרה דיום היא מצוה בפני עצמה, ואם לא הזכיר בידם אין צריך
 להזכיר הנכרה זו בגלילה, ומה שזכר בגלילה הוא מצוה בפני עצמה כו', עין שם.
 ומה שכתב על דברי הגאון אברהם סימן נח בזה שהקשה על הכסף משנה, עין שם:

באור הלכה

ב. *קטנים פטורים וכו' וילך ש"י אפילו הגיע וכו'. הגה הגר"א כתב דלרש"י
 פטורים גם מבכורות קריאת שמע. ולכאורה יש לעיין דאפשר ודוקא זמן
 קריאת שמע שאינו נמשך רק עד שלש שעות אינו מצוי אצלו, מה שאין כן
 אחר כך. אף מדיברי רש"י ע"ב שכתב דהתפלה וחמי הוא וכו', עין שם, דגם
 היא נמשכת אחר כך, ואפילו הכי הוצרך לטעם זה, וגם אינו מסתברא להחמיר
 יותר בבכורות קריאת שמע מקריאת שמע עצמה. ונשים בבכרת אמת וצ"ב
 להגן אבהם שאני: ד. *היה עוסק בצרכי רבים וכו'. עין במגן אברהם
 אות ד מה שכתב בשם הכסף משנה בשם הר"ם וצ"ל שם בכסף משנה ששים
 על דברי הר"ם שמה שכתב ודוקא בזהירות הראשונים אין לו טעם, ולכאורה
 למח דתתו בשתי ידים, הלא הגן אבהם בסימן לח הוכיח מרש"י דאם עקר
 כונתו רק להשתכר לא מקרי עוסק במצוה, ויש לומר דמדברי הר"ם משמע
 דבדורותינו אין אנו תולין שבתנו לשם שמים ואפילו אין משתכר מזה, ועל זה

באר היטב

(ה) מקריאת שמע. ופטורות גם בן מבכורות קריאת שמע דיש להם גם בן זמן קבוע,
 אבל אמת וצ"ב מבכורות לאמנם זכירת וציאת מצרים דאורחא ואם בן צדיקים
 לסמן גאלה לתפלה דבתפלה חזקים כדלקמן סימן קו סעיף ב, מגן אברהם: (ז) שמים.
 משמע מצד הדין פטורין, והב"ח פסק דחזקים מדינא לקבל על מלכות שמים בפסוק
 ראשון עין שם, והעלת תמיד והיה אחר חלקו עלי, עין שם: (ט) ימים. עין תוספות
 יום טוב פ"ק דפסחים משנה ה ה"ב אהרן: (י) קורא. רוצה לומר, קורא ומתפלל.
 ואם אינו קורא מתו כהנא, עלת תמיד: (יא) רבים. כתב הכסף משנה בשם הר"ם

משנה ברורה

א (א) פטורים. (א) אפילו מדרבנן: (ב) מקריאת שמע. ופטורות גם
 בן מבכורות קריאת שמע, דיש להם גם בן זמן קבוע, כדלעיל בסימן
 נח סעיף ו, אבל ברכת אמת וצ"ב דנתקן על ענין זכירת וציאת מצרים,
 (ז) וכן (ח) הבכורות שלא תהיה דערכית מתקבלת לאמנם, דמצות זכירת
 וציאת מצרים נהגת ביום ובלילה, ואם בן ממילא צריכים לסמן גאלה
 לתפלה, דבתפלה תכזוב כדלקמן סימן קו סעיף א, בן כתב המגן אברהם.
 וצ"ל בפרי מגדים שכתב, דלמאן דסובר זכירת וציאת מצרים בלילה
 הוא רק מדרבנן, ואסמכתא אקרא, אם בן ממילא הוא מצות עשה שהזמן
 גרמא ופטורות מן התורה, רק מדרבנן תכזוב, וכן כתב בספר ישיבות
 יעקב, עין שם. ואפילו אם נימא דהוא מצוה מן התורה ביום ובלילה,
 מצד כסף משנה שאגת אריה סימן יב דהנשים פטורות משמע דהנכרה דיום
 היא מצוה בפני עצמה, ואם לא הזכיר ביום אין צריך להזכיר הנכרה
 זו בלילה, ומה שזכר בפני עצמה, עין שם. ופוסקי דזמרה, עין לעיל בסימן נב בחדושי ר' עקיבא איגר, דמוכח שם מדברי
 דהעקן נתקנו בשביל התפלה, אם בן (א) ממילא תכזוב, ולענין ברכת השחר, לכאורה תלי זה אם נימא דהבכורות האלו יש להם זמן, עין לעיל
 בסוף סימן נב במשנה ברורה ובבאר היטב, וצריך עיון, ומסתמית לשון הטור ושלחן ערוך בסימן מז סעיף ד, ובפרט מהלכות שם עין שם
 משמע דמבכורות ברכות השחר כמו אנשים. ואולם כל זה כתבנו לענין חיוב, אבל פשיטא דיכולות להמשיך חיוב על עצמן ולקבץ אפילו ברכות
 קריאת שמע, וכדלעיל בסימן יז סעיף ב בהג"ה: (ג) שהזמן גרמא. דתלה בכתוב בזמן שכיבה זמן קימה: (ד) ונכון הוא. משמע מצד
 הדין פטורין, והב"ח פסק דחזקים מדינא לקבל מלכות שמים בפסוק ראשון, עין שם, אבל (ה) הרבה אמרונים תולקין על זה: (ו) שמים. בספר
 נחלת צבי פרש דבנות המתכפר כל פרשה (אמת) [ראשונה], והרב הוסיף עליו דעל כל פנים כל פסוק ראשון, אבל בלבד משמע דגם בנות
 המתכפר הוא רק פסוק (אמת) [ראשון], והוה שבאר הר"ב: ב. (ו) לרבנו תם וכו'. אבל הגיע לתנוף, שהוא כבר שית כבר שבב, תיב אביו לתנוף,
 וכמו בשאר כל המצוות, וגם (ז) שיקראנה בזמן קריאת שמע (ח) עם הבכורות לפניך ולא תהיה: (י) כשלא הגיעו וכו'. ומכל מקום פסוק ראשון
 שבקריאת שמע מצוה על אביו ללמדו משידוע לדבר, ולא דוקא בזמן קריאת שמע. ומרא: (יא) בבבא. רוצה לומר, לך לא השילוי על אביו
 לתנוף. (יב) וצ"ל בפ"ת שכתב, דאם הוא בן שמים עשרה שנה לכלי עלמא השל על אביו לתנוף בזה: (יג) וראוי לנהג. רוצה לומר, אף על גב
 דמדינא מסתברא כרש"י וכן כתב הגר"א ז"ל, אף על פי בן נכון לנהג ברבנו תם, וכן משמע מדברי הרמב"ם. עין בלחם משנה ובפני משה על
 הירושלמי. אף בתפלה לכלי עלמא תיב אם הגיע לתנוף, כדלקמן סימן קו סעיף ב: ג. (י) הבתולה. מפני שהוא טרוד טרדה דמצוה שמתחבב
 על עסק בתולים, מה שאין בן באלמנה לא טרדי: (יא) מקריאת שמע. וברכותיה, והוא הדין מתפלה, וכמו שכתב לקמן בסימן קו: (יב) שלשה
 ימים. וארבעה לילות, כגון אם נשא ביום הרביעי בצעירים, פטור עד מוצאי שבת (יג) ועד בכלל. ולפעמים יציד ארבעה ימים, כגון אם כנס לחפה
 ביום רביעי עד שלא קרא קריאת שמע של שחרית, פטור ארבעה ימים: (יד) אם לא עשה. אבל לאחר מעשה, שאינו טרוד עוד, חייב, וכן מזה
 הזמן ואילך חייב אף אם לא בעל, דכיון שכבר עבר שלשה ימים ולא עשה מעשה, מתחבב אחר כך מן הדבר ואינו טרוד כלל: (יד) קורא. רוצה
 לומר, (י) חייב לקרות, ועם ברכותיה כדין, (יג) וגם מתפלל, דכיון שחייב בקריאת שמע חייב בתפלה. ואם אינו קורא (יג) מתו כהנא, שפירא שמתכבב
 בכל שעה, ולענין תפלין, עין לעיל בסימן לח סעיף ז במשנה ברורה: (טז) יקרא קריאת שמע. שם נתבאר (יז) דבשכרות מעט קורא ומתפלל,
 דבזמנו בלאו הכי אין אנו מכניזין כל כך, הא אם אין יכול לדבר לפני המלך אין לקרות ולהתפלל עד שייסיר יינו מעליו: ד. (טז) בצרכי רבים.
 (יח) מירי שאין שם מי שישתדל אלא הוא ולקח אינו פוסק, דעוסק במצוה הוא, ואפילו אם הוא עוסק רק בהצלת ממונו:

שער הציון

א (א) וזהם משנה, וכן משמע מהגר"א ומהש"ס שם אמר לה רבא וכו': (ב) פשוט: (ג) גם תשיבט, דכנאלי אריכתא היא: (ד) תהיו כח להפך וצריך עיון:
 (ה) חלבוש ועלת תמיד אחד וימים והגר"א: ב. (ו) מוכח מהגר"א לפיכך רבנו תם בסימן לו ובסימן זה וכן כתב ברמב"ם בהדרא, עין במגן אביו שכתב על שנת
 סוף הוא וצריך לומר וזהו וצריכים קצת. וליפוש להם משנה הוא מצוה בעלמא: (ז) פשוט בכסף משנה דהיה הוא גם במלאת דרבנן וכן כתב ברמב"ם: (ח) וצ"ל בפרי מגדים בשם
 קציע: ג. (ט) הראשון ותלמידו רבנו יונה והגר"א: (י) לבוש ופרי מגדים באשל אברהם: (יא) עין במגן אברהם, וצ"ל בפרי מגדים שמתכבב לדינא כמו שכתבנו:
 (יב) פרי מגדים באשל אברהם: ד. (יד) עין בפרי מגדים שמתכבב לדינא כמו שכתבנו: